

Tyto okruhy jsou používány při státní závěrečné zkoušce v rámci **navazujícího magisterského studijního programu Mezinárodní vztahy** na Katedře politologie a mezinárodních vztahů Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni. Tato verze okruhů platí pro studium zahájené v akademickém roce **2022/23 a později**.

Státní závěrečná zkouška v navazujícím magisterském studijním programu Mezinárodní vztahy sestává z obhajoby diplomové práce, dvou povinných částí a jedné volitelné části (studující volí mezi specializacemi Bezpečnostní studia a Politika v Evropské unii). Ve všech částech si studující vylosuje jeden okruh. Celková doba trvání státní závěrečné zkoušky je maximálně 60 minut. Vzhledem k tematické šíři okruhů může komise určit, na která dílčí témata se studující v rámci okruhu zaměří.

OBHAJOBA DIPLOMOVÉ PRÁCE

V rámci obhajoby diplomové práce studující nejprve stručně (zpravidla 2–3 minuty) představí téma, cíle a závěry své diplomové práce. Poté probíhá diskuse na základě posudků vedoucího a oponenta diplomové práce, na jejichž obsah studující reaguje. Členové komise mohou položit doplňující otázky týkající se obsahové i formální stránky diplomové práce. Celková doba obhajoby diplomové práce je přibližně 15 minut.

STUDIJNÍ MATERIÁLY K PŘÍPRAVĚ NA STÁTNÍ ZÁVĚREČNOU ZKOUŠKU

Jednotlivé okruhy státní závěrečné zkoušky tematicky vycházejí z obsahu konkrétních předmětů ve studijním plánu programu. Při přípravě na státní závěrečnou zkoušku by měl studující vycházet ze znalostí a dovedností nabytých v jednotlivých předmětech a ze studijních materiálů uvedených v Courseware ZČU u jednotlivých předmětů. Návaznost okruhů v jednotlivých částech na předměty ve studijním plánu je následující:

KAP/MVNSZ – Mezinárodní vztahy jako sociální věda

- KAP/SADP, KAP/STAT, KAP/GEG, KAP/TMV

KAP/OMNSZ – Oborový základ – Mezinárodní vztahy

- KAP/AZPO, KAP/URSN, KAP/SMS, KAP/DIPN

KAP/RNSZ – Specializace Bezpečnostní studia

- KAP/MBN, KAP/GTNB, KAP/RKN, KAP/ZBEN, KAP/BSS

KAP/EMNSZ – Specializace Politika v Evropské unii

- KAP/STEP, KAP/HMPE, KAP/REGN, KAP/ZBEN, KAP/EPO
-

KAP/MVNSZ – MEZINÁRODNÍ VZTAHY JAKO SOCIÁLNÍ VĚDA

1. Teorie vzniku státu, teorie moderního státu (J. Locke, T. Hobbes, G. W. F. Hegel, K. Marx, M. Weber).
2. Systémová teorie státu (S. Rokkan, Ch. Tilly), teorie politického rozvoje (S. Huntington) a geopoliticko-systémový přístup (I. Wallerstein).
3. Koncept vnitřní a vnější suverenity státu. Kvazistát (charakteristika a příklady), slabý, rozpadající se a rozpadlý stát (rozdíly, příklady).
4. Proměny státnosti v mezinárodním systému 20. a 21. století. Formování postmoderních států, vliv globalizace na podobu státnosti (G. Sørensen, R. Cooper, S. Strange).
5. Metodologie a metoda. Význam a role metodologie, rozdíly mezi kvalitativními a kvantitativními metodami, vztah teorie a metody, technika a styl vědecké práce.
6. Kausalita a interpretace v sociálních vědách.
7. Kvantitativní metody, popisné statistiky, korelace, regrese.
8. Případová studie a její druhy.
9. Metody sběru a třídění dat. Dotazníky, rozhovory, statistika a tvorba indexů; principy kódování v obsahové analýze.
10. Geopolitika. Předpoklady a okolnosti formování disciplíny. Základní koncepty geopolitiky a jejich srovnání v klasických geopolitických teoriích (organická teorie, A. T. Mahan, H. Mackinder, N. J. Spykman, K. Haushofer).
11. Geopolitika a geostrategie v období studené války a v současnosti (A. de Seversky, S. B. Cohen, D. W. Meinig, Z. Brzezinski, francouzská geopolitika, neoeurasianismus, kritická geopolitika).
12. Geopolitické aspekty zahraniční politiky tradičních mocností ve 20. století a současnosti (komise zadá studentovi/studentce dva z uvedených států: Spojené státy americké, Sovětský svaz/Rusko, Francie, Spojené království, Japonsko, Německo).
13. Geopolitické aspekty zahraniční politiky nastupujících mocností (Čína, Indie, Brazílie, Turecko, Írán a další).
14. Realismus a neorealismus. Postoje ke klíčovým tématům oboru (vývoj diskuze o anarchii, aktérství, spolupráci a konfliktu, národním zájmu).
15. Liberalismus a neoliberalismus. Vymezení vůči realismu, představení hlavních škol, motivy k mezinárodní spolupráci, domácí a mezinárodní prostředí, překonávání anarchie.
16. Vědecké přístupy v mezinárodních vztazích. Motivы vzniku, původní program, využití statistiky, využití teorie her, analýza herně-teoretických situací, dilema vězňů a jeho implikace pro teorie mezinárodních vztahů.
17. Kritické přístupy a konstruktivismus v mezinárodních vztazích. Proměna vztahu k pravdě a objektivitě, vymezení vzájemných odlišností; marxismus, post-kolonialismus, feminismus.

KAP/OMNSZ – OBOROVÝ ZÁKLAD – MEZINÁRODNÍ VZTAHY

1. Obor analýza zahraniční politiky. Vývoj oboru, předmět studia, vývoj pohledu na zahraniční politiku (definice, struktura, instituce, aktéři), různé teoretické perspektivy zahraniční politiky.
2. Aktéři a instituce zahraniční politiky. Státy a nestátní aktéři v zahraničních politikách (lobby, vojensko-průmyslový komplex, jedinci, nevládní organizace a další), vliv nestátních aktérů na tvorbu a výkon zahraniční politiky, demokratizace zahraniční politiky.
3. Nástroje tvorby a výkonu zahraniční politiky I. Nástroje měkké moci. Veřejná diplomacie (včetně kulturní a sportovní diplomacie), vyjednávání, členství v mezinárodních organizacích, rozvojová spolupráce a další nástroje (výčet nástrojů a jejich charakteristika, demonstrace využití nástrojů v praxi).
4. Nástroje tvorby a výkonu zahraniční politiky II. Nástroje tvrdé moci. Nátlak, vojenské nástroje, vojenská intervence, sankce (výčet nástrojů a jejich charakteristika, demonstrace využití nástrojů v praxi). Mezinárodní podmínky využití nástrojů tvrdé moci. Dilemata v zahraniční politice (máslo vs. zbraně, obchod vs. lidská práva).
5. Institucionální koordinace při tvorbě zahraniční politiky státu. Hlavní instituce české zahraniční politiky a jejich vztahy. Zahraničně-politický proces: tvorba zahraniční politiky v České republice.
6. Funkce ústředí a zastupitelských úřadů. Institucionální struktura ministerstva zahraničí, institucionální struktura zastupitelského úřadu. Diplomatická a konzulární praxe. Rozdíl mezi diplomatem a konzulárním úředníkem. Udržování a stírání rozdílů v praxi.
7. Fungování ekonomické diplomacie. Hlavní hráči české ekonomické diplomacie. Role firem. Dilemata ekonomické diplomacie.
8. Teoretický přístup ke studiu soudobého mezinárodního systému. Základní koncepty: mezinárodní systém, mezinárodní společnost, pojetí moci v mezinárodních vztazích, polarita, hegemonie, vůdcovství, světová mocnost, regionální mocnost, střední mocnost, rostoucí mocnost, malý stát, aktéři mezinárodních vztahů.
9. Mocenské postavení světových a rostoucích mocností v soudobém mezinárodním systému a jejich role v globálním vládnutí (Spojené státy americké, Rusko, evropské mocnosti, Čínská lidová republika, Indie, Brazílie).
10. Role Organizace spojených národů v soudobém mezinárodním systému. Vznik, vývoj, cíle a ideály OSN, normy a pravidla fungování mezinárodního společenství, příklady úspěchů a neúspěchů OSN v managementu mezinárodních veřejných statků.
11. Role Organizace spojených národů v globálním vládnutí, řešení konfliktů a budování mezinárodního míru v soudobém mezinárodním systému. Nástroje řešení konfliktů, možnosti vymáhání dodržování pravidel mezinárodní politiky a trestání agresorů, *peacekeeping* a *peacebuilding*.
12. Vymezení rozvoje a chudoby obecně a specificky z pohledu teorií modernizace, závislosti, lidského rozvoje, udržitelného rozvoje a postrozvoje.
13. Měření chudoby a nerovností, jejich hlavní trendy v poválečném období obecně a regionálně. Vliv kolonialismu a neoliberalismu na globální nerovnosti.
14. Dopady politických institucí, genderových nerovností a klimatické krize na chudobu a rozvoj. Možnosti a rizika rozvojových intervencí zaměřených na tyto oblasti.
15. Současné globální rozvojové paradigma na úrovni OSN, jeho přínosy a nedostatky. Rozvojová spolupráce Evropské unie a České republiky, jejich hlavní kvalitativní a kvantitativní charakteristiky, motivace, a efektivnost.

KAP/BSNSZ – BEZPEČNOSTNÍ STUDIA

1. Bezpečnostní studia. Vznik a vývoj oboru na pozadí měnící se světové politiky, předmět studia a jeho proměny, vztah k ostatním disciplínám sociálních věd (politologie, historie, antropologie a sociologie).
2. Konceptualizace bezpečnosti. Příklady konceptualizací (národní, mezinárodní, regionální a lidská bezpečnost; energetická, ekonomická, environmentální bezpečnost) a vysvětlení jejich odlišností, kontextualizace proměny konceptu bezpečnosti na pozadí měnící se mezinárodní politiky.
3. Koncept lidské bezpečnosti. Vznik, historie, obsah a jeho naplňování v praxi (UNDP, od humanitární intervence k Odpovědnosti za ochranu, ICC, Ottawská konvence).
4. Koncept environmentální bezpečnosti. Vznik, historie, obsah (referenční objekt, vodní války a environmentální tíseň – debata mezi A. Wolfem a P. Gleickem) a jeho naplňování v praxi (mezinárodní environmentální úmluvy, UNEP, NATO, říční a jezerní komise – příklady, principy fungování).
5. Řešení konfliktů. Vznik a vývoj oboru na pozadí měnící se světové politiky, předmět studia a jeho proměny, vztah k ostatním disciplínám sociálních věd (bezpečnostní studia, politologie, historie, antropologie a sociologie).
6. Prevence vypuknutí násilí. Koncept a historie jeho praktického naplňování, aktéři preventivních aktivit (OSN, jiné mezinárodní organizace, státy, nevládní organizace – příklady aktivit), *security-development nexus*.
7. Postkonfliktní rekonstrukce. Koncept a historie jeho praktického naplňování, aktéři preventivních aktivit (OSN, jiné mezinárodní organizace, státy, nevládní organizace – příklady aktivit), dilemata rekonstrukce v sektoru politické obnovy a vládnutí.
8. Evropské zahraniční politiky optikou konceptu europeizace. Koncept europeizace a jeho použití v analýze zahraniční politiky.
9. Nástroje a fungování společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie. Institucionální vývoj v zakládajících smlouvách Evropské unie, rozdělení pravomocí, praxe SZBP a SBOP.
10. Zahraniční a bezpečnostní politiky evropských států s ohledem na roli evropské integrace. Zapojení evropských států v Evropské unii a v NATO, postavení neutrálních členských zemí Evropské unie v evropské bezpečnostní politice.
11. Nová témata ve výzkumu bezpečnosti. Privatizace bezpečnosti, organizovaný zločin a mezinárodní terorismus (kontextualizace debaty o tématu, způsoby výzkumu tématu, relevance pro studium bezpečnosti).
12. Teoretický přístup ke studiu regionální bezpečnosti. Regionální bezpečnostní komplexy, typy regionálních bezpečnostních uspořádání, zóny míru a zóny války, role regionálních mocností a regionálních režimů a organizací při řešení lokálních konfliktů a zajišťování regionální bezpečnosti a stability.
13. Aktuální témata regionální bezpečnosti a konflikty ve vybraném regionu. Východní Evropa, Blízký východ, Afrika, Asie, Latinská Amerika (komise zadá studentovi/studentce jeden region).
14. Od národního ke globálnímu terorismu (vývoj terorismu, koncepty a typologie pojící se s terorismem, problematika rozpadlých států v kontextu terorismu, vztah terorismu a státu, státem podporovaný terorismus).
15. Nástroje a podoba terorismu (struktura teroristické organizace, asymetrické válčení, teroristické metody, sebevražedný terorismus).

16. Nástroje boje proti terorismu (bezpečnostní instituce, zpravodajské služby). Válka proti terorismu, protiteroristické strategie (příklady z USA, NATO, EU).

KAP/PENSZ – POLITIKA V EVROPSKÉ UNII

1. Teorie evropské integrace. Základní východiska a srovnání jednotlivých teoretických přístupů. Interpretace konkrétních kategorií (stát, instituce, vládnutí, identita a normy) pohledem integračních teorií.
2. Koncept europeizace z hlediska vládnutí v Evropské unii. Dopady europeizace na národní úrovni (legislativa a exekutiva, víceúrovňové vládnutí).
3. Politický systém a proces konstitucionalizace Evropské unie (explicitní, implicitní). Způsoby revize evropského integračního procesu (konventní metoda, mezivládní konference, proces ratifikace primárního práva).
4. Demokratický deficit a legitimita EU. Základní přístupy a jejich interpretace (J. H. H. Weiler, A. Føllesdal a S. Hix, G. Majone, A. Moravcsik). Silné a slabé stránky evropského integračního procesu, možné scénáře budoucího vývoje.
5. Koncepce a nastavení hospodářské a měnové politiky v Evropské unii. Srovnání obou politik z hlediska supranacionalizace. Teoretická vysvětlení vzniku hospodářské a měnové unie (HMU).
6. Evropská dluhová krize, její průběh a dopady. Proměna systému politického a ekonomického vládnutí v hospodářské a měnové unii EU (forma, instituce, nástroje).
7. Ideové postoje jednotlivých aktérů k HMU, řešení problémů a prohlubování eurozóny. HMU a vícerychlostní Evropa: postavení zemí uvnitř a vně eurozóny, konfliktní linie a dopady na integritu EU.
8. Pluralita evropských regionů. Makroregiony a napětí mezi centrem, semiperiferií a periferií, transnacionální regiony v rámci post-amsterodamské struktury EU, euroregiony, vnitrostátní regiony. Role regionů v evropské politice.
9. Regionální politika v rámci evropské integrace. Vývojové fáze, struktura, nástroje, instituce, aktéři. Cíle regionální politiky.
10. Regionalizace a regionalismus ve vybraných státech Evropské unie a makroregionální strategie EU (koncept a vybraný příklad).
11. Evropské zahraniční politiky optikou konceptu europeizace. Teoretické ukotvení pojmu a jeho použití ve výzkumu a praxi.
12. Nástroje a fungování společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Institucionální vývoj ve smlouvách EU, rozdělení pravomocí, praxe SZBP a SBOP.
13. Zahraniční a bezpečnostní politiky evropských států s ohledem na roli evropské integrace. Zapojení evropských států v EU a v NATO, členské státy EU versus nečlenské státy a jejich zapojení do SZBP.
14. Environmentální politiky v historické perspektivě. Globální kontext vývoje environmentálních politik. Mezníky vývoje evropské environmentální politiky. Mezníky vývoje politik v oblasti ochrany životního prostředí v Československu a České republice.
15. Tvorba environmentální politiky v Evropské unii a jejích členských státech. Aktéři, instituce, proces tvorby environmentální politiky, veřejně-politické nástroje.
16. Současná podoba environmentální politiky v Evropské unii a České republice. Tradiční sektory environmentálních politik. Nová témata v environmentální politice.